

ΠΑΛΙΑ ΕΘΙΜΑ

ΟΙ ΑΝΑΣΤΕΝΑΡΙΟΙ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Σπεύσατε νὰ τὰ ἰδῆτε, μὰς εἶπαν. Εἶναι ἐθιμον, ποὺ ἐξαφανίζεται. Ἄλλοτε χωρία δλόκληρα τὸ ἐτιμοῦσαν. Τώρα μόνον γράται τινες διετήρησαν τὴν πατρογονικὴν τελετὴν.

Ἀνεχωρήσαμεν ἐπ' αὐτοκινήτου ἀμφιβόλωντες πολὺ. Διηλύσαμεν ἑλεεινοὺς δρόμους 80 χιλιομέτρων πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς τουρκικῆς μεθορίου. Περιοχὴ λόφων, ὄρη τῆς Στράντζας καλουμένων, καὶ ὠρεῖα δάση δρυῶν. Εἶναι ἡ Θράκη παλαιὰ χώρα θρύλων καὶ μυστηρίων...

Τὸ χωρίον Μπελγκάρι, πρὸς τὸ ὁποῖον βαίνομεν, εἶναι ἐντελὴς πτωχόν. Ἐν αὐτῇ τῇ περιοχῇ, χωρὶς δρόμους, οἱ κάτοικοι ἔχουν ὡς μόνους πόρους ἀδύνατα χωράφια κριθαριῦ καὶ τὸ ἐμπόριον τοῦ ξυλοκαρβουνίου, τὸ ὁποῖον, κατὰ ξένα, ἡγκυροβολημένα εἰς τοὺς ὄρους τῆς ἀκτῆς μεταφέρουν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἀπὸ λαμβάνεται τις ὅτι εἰς αὐτὸ τὸ ἀπομεινωμένον μέρος μακρὰν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ παλαιὰ πρὸς τὸ παρελθόν.

Καθεὶς χρόνὸν εἰς τὰς ἐορτὰς τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου καὶ τῆς ἁγίας Ἑλένης, τὰς 21 καὶ 22 Μαΐου κατὰ τὸ παλαιὸν ἡμερολόγιον, τὰς 2 καὶ 3 Ἰουνίου κατὰ τὸ νέον, ἐξελέσσεται ἡ ἀκόλουθος θρησκευτικὴ τελετὴ: Μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, μετὰ τοὺς λαϊκοὺς χοροὺς ποὺ ἐπακολουθοῦν, καὶ οἵτινες διαρκοῦν δλόκληρον τὴν ἡμέραν, ἀφ' οὗ βραδυάσῃ ἀνάβεται μεγάλη φωτιὰ εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωρίου καὶ μερικοὶ ἐκ τῶν πιστῶν, ἐν ἐκστάσει, φέροντες τὰς ἁγίας εἰκόνας, χορεύουν μετὰ γυμνὰ πόδια ἐπὶ τῆς πυρᾶς.

Οἱ ἀναστενάριοι, ὅπως καλοῦνται, ἀποτελοῦν μικρὸν ὄμιλον μεμνημένων. Ἐχουν τὸ παρεκκλήσιόν των, ὅπου εἶναι κατατεθειμέναι αἱ εἰκόνας, καὶ τὸ ἀγροτικὸν τύμπανον μετὰ τὴν ποιμενικὴν φλογέραν ποὺ κανονίζει τὸν χορὸν τῆς φωτιᾶς. Ἐχουν ἀρχηγόν, τὴν γρηᾶ «μπάμπου Νούνα» ἀγνώστου ἡλικίας, ἡ ὁποία ἀπὸ τότε ποὺ ἦτο μικρὸ κορίτσι ἕως τὰ τελευταῖα χρόνια ἐξετέλεσε τὸν τελετουργικὸν χορὸν. Ἀλλὰ οἱ καιροὶ ἤλλαξαν. Τὸν περασμένον χρόνον καὶ τὸν πρόπερασμένο οἱ ἀναστενάριοι δὲν ἐγόρευσαν.

Ἐξετάζομεν τὴν μπάμπου Νούνα. Ἡ γρηᾶ θρηνοῦσιν. «Δὲν ὑπάρχουν παρὰ με-

ρικές γυναῖκες τώρα. Καὶ ποῖος ξεύρει ἂν θὰ χορεύσουν. Θὰ χορεύσουν ἂν ὁ Θεὸς τὸ θέλῃ. Ἡ πίστις χάνεται, βλέπεις. Δὲν εἶναι ὅπως ἄλλοτε. Δὲν ἀπεμείναμεν παρὰ αἱ γρηῆς. Αἱ νέαι δὲν θέλουν νὰ χορεύσουν. Ἐνὶ ἀνδρᾶς ἀπηγόρευσε εἰς τὴν γυναῖκα του νὰ χορεύῃ ἰσχυρίζετο ὅτι αὐτὸ τὴν ἐμποδίζει νὰ κάμνῃ παιδιὰ... Ἄ! ποῦ εἶναι οἱ καιροί, ποὺ ἡ ἐορτὴ βαστοῦσε δλόκληρη ἐβδομάδα. Τότε ὑπάρχον πολλοὶ ἀναστενάριοι.»

— Πῆς μπάμπου Νούνα, ὅταν χορεύετε στὴν φωτιὰ δὲν αἰσθάνεσθε τίποτε;

— Φυσικὰ δὲν αἰσθάνομεθα τίποτε. Ὁ ἅγιος Κωνσταντίνος καὶ ἡ ἁγία Ἑλένη δὲν θὰ ἀφήσουν νὰ καοῦμε! Περιπατοῦν μπροστὰ μας καὶ ρίχνουν νερὸ στὰ καρδιὰ καὶ δὲν αἰσθάνομεθα τίποτε...

Ἡ ἁγία ἦτο ὀψηλὰ στὸν οὐρανόν, ὅταν ἡ μπάμπου Νούνα, συνοδευομένη ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς, εἰσῆλθε εἰς τὸ παρεκκλήσιον. Ἀπέναντι τῶν εἰκόνων οἱ ἀναστενάριοι σταυροκοποῦνται καὶ ὁ χορὸς ἐπανεληλυμένος.

Ἡ νύκτα κατῆλθε τώρα: Ὁ σωρὸς τῶν δούλων ποὺ καίει στὴν πλατεῖα ἀναδίδει μεγάλη φλόγα. Ἐνὰς γέρος πλησιάζει. Μ' ἓνα κλαδί ἀπλώνει τὴν ἀνθρακιάν. Ἀμέσως ἡ ὄρεα μελωδία τῶν ἀναστεναρίων ἀκούεται καὶ μετὰ ταχέα βήματα ἡ μικρὰ πομπὴ εἰσέρχεται εἰς τὸν κύκλον τῶν χωρικῶν. Τρεῖς φορές κάμνει τὸν κύκλον τῆς φωτιᾶς.

Μία γρηᾶ ἀποχωρίζεται. Μαυροφοροῦσα, μετὰ τὸ μαῦρον τσεμπέρι, τῶν ὑπάνδρων γυναικῶν, χωρὶς ὑπόδησιν, κάμνει τὸν σταυρὸν τῆς πρὸ τῶν εἰκόνων, τὰς φιλεῖ διαδοχικῶς, λαμβάνει μίαν τὴν φέρει ἐμπρὸς εἰς τὸ πρόσωπόν της, ὡς διὰ νὰ τὴν θαυμάσῃ, τὰ μάτια καθηλωμένα, τὸ σκληρὸν πρόσωπόν της λαμβάνει αὐστηρὰν ἐκφρασιν ἀρχίζει μετὰ μικρὰ βήματα κανονικὰ βιαστικά, μετὰ τὸν ρυθμὸν τῆς μουσικῆς νὰ κάμνῃ τὸν γύρον τῆς φωτιᾶς. Τὸν κάμνει μίαν φοράν, τὸν κάμνει δύο φορές εἰς τὸν τρίτον εἰσέρχεται εἰς τὴν φωτιάν καὶ ποδοπατεῖ αὐτήν. Φρικίαις καταλαμβάνει τὸ πλῆθος. Ἡ γυναῖκα ἐγκατέλειψε τὴν ἀνθρακίαν ἐπανερχεται, ἐξέρχεται πάλιν καὶ ἐκ νέου ἐπιστρέφει. Κατόπιν, ἓνας ἀνδρᾶς ὁρμᾷ πρὸς τὴν φω-

τιάν και δύο φορές, επί πολύ, ἀνακινεῖ τὰ κάρβουνα μὲ τὰ γυμνά του πόδια.

Ἐτελείωσεν. Ἡ ἔκστασις παρήλθεν. Ὁ σεβασμὸς ἐδείχθη διὰ τὸν ἄγιον Κωνσταντῖνον. Αὐτοῖς θὰ εἶναι ἡ σειρά τῆς ἀγίας Ἑλένης. Οἱ χωρικοὶ πιάνονται ἀπὸ τὰ χέρια των καὶ ἀρχίζουν γύρω ἀπὸ τὴ φωτιὰ ἕνα δαιμονισμένον χορόν.

Ἐν τῷ μεταξύ, καθ' ὃν χρόνον ἡ ὑψηλὴ φλόγα ρίπτει φῶς καὶ σπῖθες εἰς τὴν πλατεῖα καὶ ἡ λαϊκὴ χαρά, ποῦ ἦτο συγκρατημένη ἕως τότε, ἐκσπᾷ θορυβωδῶς, οἱ ἀναστενάριοι ἀπεχώρησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν των. Ἡρεμοί, ὡς μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν φυσικοῦ καὶ καθημερινοῦ καθήκοντος, συγκεντρῶνται εἰς ἀδελφικὸν δεῖπνον. Ἐπάνω εἰς τὸ πατημένον χῶμα, ἀπλὸ χαλὶ ἐρρίφθηκε σ' αὐτὸ ἑπάνω ἕνα χονδρὸν τραπέζι μάνδηλο. Τὰ φαγητὰ στρώνονται: ψωμιὰ στρογγυλά καὶ δοχεῖα μὲ γιουρτζι. Οἱ ἀναστενάριοι εἶναι σοβαροὶ ἀλλ' εὐτυχεῖς. Ἀδιακρίτως κυττάζομεν τὰ πόδια τῆς γυναίκας, μικρὰ, λεπτά, πόδια μὲ ἀπαλὸ δέριμα, πόδια ποῦ εὐνοοῦνται σπινθηροειδῶς νὰ περιπατοῦν γυμνά... Δὲν διακρίνεται κανένα ἔγκαυμα...

Πόθεν προέρχεται ἡ λατρεία; Εὐκρινό ποῦ εἶναι βέβαιον, εἶναι ὅτι ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων, τελεῖται ἐν τῇ περιοχῇ.

Ἡ γῆ αὐτὴ εἶναι πλουσία εἰς θρησκευτικὸν παρελθόν. Μέσα εἰς τὰ πυκνὰ δάση, ἐν μέσῳ τῆς μυστικῆς φύσεως, ἀγαπᾷ κανεὶς νὰ σκέπτεται ὅτι θεῖα μυστήρια ἐξετυλίχθησαν. Ἀπὸ αὐτὰ τὰ μέρη, ἡ λατρεία τοῦ Διονύσου διεδόθη εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα. Ἡ χώρα αὐτὴ ἐγνώρισεν ὅλας τὰς θρησκευτικὰς ἀνησυχίας. Διάσκημοι αἰρέσεις ἐγεννήθησαν καὶ ἀνεπτύχθησαν.

Τὸ δόγμα τῶν ἀναστεναρίων συνεχίζει πίστιν παναρχαίαν: πίστιν εἰς τὰ ἀποτελέσματα τῆς θρησκευτικῆς ἐκστάσεως, καθ' ἣν ἡ ψυχὴ ἐλευθεροῦται καὶ καθαρίζεται, ἐξαγοράζει τὰ διαπραχθέντα ἁμαρτήματα, τοῦ ἰδίου καὶ τῶν ἄλλων. Καὶ ἡ ἔκστασις αὕτη ἐτοιμαζομένη μὲ προσευχὰς καὶ δοκιμασίας ἐπὶ ἔτη, φθάνει ἡμέραν τινα εἰς παροξυσμόν. Ὁ μύστης ἐφθασεν εἰς μίαν τῶν μεγάλων θείων στιγμῶν, ὅπου ταυτίζεται μὲ τὸν ἄγιον. Τότε εἶναι ἡ ὑψίστη βαθμὶς. Τὸ πῦρ τοῦ φαίνεται ὡς ἀνάγκη ἀπαραίτητος.

Ῥθεῖται πρὸς αὐτὸ ἀπὸ δύναμιν ἐσωτερικὴν καὶ μυστικὴν. Χωρὶς τὴν δοκιμασίαν τῆς φωτιᾶς δὲν θὰ ἐπετυγχάνετο οὔτε ἡ ἐλάφρυνσις τῶν στενοχωριῶν, οὔτε ἡ ἐξαγορὰ τῆς ἁμαρτίας οὔτε ἡ εὐλογία τοῦ χωρίου.

Ἵπάρχει ὅλη διὰ μελέτας.

Ὅταν κυττάζομεν αὐτὰς τὰς ἀπλὰς γυναίκας ποῦ δὲν ξεχωρίζουν ἀπὸ τὰς ἄλλας χωρικὰς γυναίκας, τὰς γυναίκας αὐτὰς μὲ τὸ σοβαρὸν παράστημα, μὲ τὸ στερεὸν σῶμα ἀγροτριῶν, ὅταν βλέπομεν τὴν εὐκολίαν, τὴν φυσικότητα μὲ τὴν ὁποῖαν εἰσέρχονται εἰς τὸν ἐνθουσιασμόν καὶ κατόπιν ἐξέρχονται ἐκ τῆς ἐκστάσεως, δυσκόλως δυνάμεθα νὰ εὐρωμεν ἐξήγησιν αὐτῆς τῆς «ἐπεικειᾶς τοῦ πυρός» πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην σάρκα! "Ὅτι εἶναι βέβαιον εἶναι ὅτι οἱ ἀνθρώποι οὗτοι εἶναι εὐκρινεῖς ἀπολύτως καὶ κανένα κόλπο δὲν λαμβάνει χώραν. Εἶναι ἡ πίστις ἡ εὐαγγελικὴ πίστις, ἡ ἀπλοῦς πίστις, ἡ πίστις ποῦ μετακινεῖ ὅρη, ποῦ τοὺς ὀρεῖ πρὸς τὰς ἐπικινδύνους αὐτὰς ἐπιχειρήσεις.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει τοῦ ἐνδοξασμοῦ, δι' αὐτὰ τὰ περίεργα ἔθιμα, εἶναι τοσοῦτον μεγαλύτερον, καθόσον τείνουν νὰ ἐκκατασταθῶν. Εἶναι κρῖμα ὅπως θὰ ἔλεγε κάποιος γνωστὸς γάλλος συγγραφεὺς θὰ εἴμεθα χάρις εἰς αὐτὰς τὰς παλαιὰς παραδόσεις ἐν ἐπαφῇ μὲ «τὰς ἀγωνίας καὶ ἐλπίδας τοῦ μεσαιῶνος». Σπανία συγκινήσεις, τῆς ὁποίας εἰς αὐτοὺς τοὺς τυποποιημένους, ὁλονὲν περισσότερον, χρόνους, θὰ αἰσθανώμεθα ὅλην τὴν ἀξίαν.

Μετάφρασις τοῦ κ. Σπύρου Μ. Σταμπούλη

ΘΑΝΑΤΟΙ

Ἀπεβίωσαν εἰς Νέαν Μηχανιώναν ὁ ἐξ Ἀθηνῶν καταγόμενος Ἀριστείδης Γιαννάκης Βαχάρη καὶ εἰς ἡλικίαν 96 ἐτῶν ἡ Μορφιά Παπουγεώργη.

Ἐπίσης εἰς Θεσσαλονίκην ἀπεβίωσαν ὁ ἐξ Ἀθηνῶν καταγόμενος Κωνσταντῖνος Ζαφειρίου Γιαννακοπούλου, εἰς ἡλικίαν 34 ἐτῶν.

ΚΑΠΕΛΛΑ «ΑΡΜΕΝ»

ΤΙΜΙΣΚΗ 57—ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Καθ' ἑκάστην ἐβδομάδα νέα παραλαβαὶ βιεννέζικων μοντέλων καὶ κροκὶ ὡς καὶ ἀθηναϊκῶν

(2) Ἀπὸ τὴν γυναικαὶ τῆς Πύλης
ἔφωτον 27.1.1940 (κιν.) σ. 48. ὁμοῦ
εἰς τὴν ἀγορὰν 30.09.

ΟΙ ΑΝΑΣΤΕΝΑΡΙΟΙ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Σπεύσατε νά τὰ ἰδῆτε, μάς εἶπαν. Εἶναι ἔθιμον, πού ἐξαφανίζεται. Ἄλλοτε χωρία ὀλόκληρα τὸ ἐπιποῦσαν. Τώρα μόνον γραῖαι τινες διατήρησαν τὴν πατρογενικὴν τελετὴν.

Ἀνεχωρήσαμεν ἐπ' αὐτοκινήτου ἀμφιβάλλοντες πολὺ. Διηνύσαμεν ἐλαεινούς δρόμους 80 χιλιομέτρων πρὸς τὴν διευθυντὴν τῆς τουρκικῆς μεθορίου. Περιοχὴ λόφων, ὄρη τῆς Στράντζας καλουμένων, καὶ ὠραῖα δάση δρυῶν. Εἶναι ἡ Θράκη παλαιὰ χώρα θρύλων καὶ μυστηρίων...

Τὸ χωρίον Μπελγκάρι, πρὸς τὸ ὁποῖον βρίσκομαι, εἶναι ἐντελὸς πτωχόν. Ἐν αὐτῇ τῇ περιοχῇ, χωρὶς δρόμους, οἱ κάτοικοι ἔχουν ὡς μόνους πόρους ἄδυνατα χωράφια κριθαριῦ καὶ τὸ ἐμπόριον τοῦ ξυλοκαρβουνίου, τὸ ὁποῖον, καίγια ξένα, ἡγγαροβολημένα εἰς τοὺς ὁμούς τῆς ἀνατολῆς μεταφέρουν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἀντιλαμβάνεται τις ὅτι εἰς αὐτὸ τὸ ἀποκεκολλημένον πέραν, μακρὰν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ παλαιὰ πίστις παρέμεινε.

Κάθε χρόνον εἰς τὰς εορτάς τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ τῆς ἁγίας Ἑλένης, τὰς 21 καὶ 22 Μαΐου κατὰ τὸ παλαιὸν ἡμερολόγιον, τὰς 2 καὶ 3 Ἰουνίου κατὰ τὸ νέον, ἐξελίσσεται ἡ ἀκόλουθος θρησκευτικὴ τελετὴ: Μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, μετὰ τοὺς λαϊκοὺς χοροὺς πού ἐπακολουθοῦν, καὶ οἵτινες διαρκοῦν ὀλόκληρον τὴν ἡμέραν, ἀφ' οὗ βραδυάσῃ ἀνάβεται μεγάλη φωτιὰ εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωρίου καὶ μερικοὶ ἐκ τῶν πιστῶν, ἐκστᾶσαι, φέροντες τὰς ἁγίας εἰκόνας, χορεύουν μὲ γυμνὰ πόδια ἐπὶ τῆς πυρᾶς.

Οἱ ἀναστενάριοι, ὅπως καλοῦνται, ἀποτελοῦν μικρὸν ὄμιλον μεμνημένων. Ἐχουν τὸ παρεκκλήσιόν των, ὅπου εἶναι κατατεθειμένοι αἱ εἰκόνας, καὶ τὸ ἀγροτικὸν τύμπανον μὲ τὴν ποιμενικὴν φλογεράν, πού κανονίζουν τὸν χορὸν τῆς φωτιᾶς. Ἐχουν ἀρχηγόν, τὴν γρηά «μπάμπου Νούνα» ἀγνώστου ἡλικίας, ἡ ὁποία ἀπὸ τότε πού ἦτο μικρὸ κορίτσι ἕως τὰ τελευταῖα χρόνια ἐξετέλεσε τὸν τελετουργικὸν χορὸν. Ἀλλὰ οἱ καιροὶ ἡλλάξαν. Τὸν περασμένο χρόνον καὶ τὸν πρόσφατον οἱ ἀναστενάριοι δὲν ἐχόρευσαν.

Ἐξετάζομεν τὴν μπάμπου Νούνα. Ἡ γρηά θρηνηδεῖ. «Δὲν ὑπάρχουν παρὰ με-

ρικές γυναῖκες τώρα. Καὶ ποῶς ξεύρει ἂν θὰ χορεύσουν. Θὰ χορεύσουν ἂν ὁ Θεὸς τὸ θέλῃ. Ἡ πίστις χάνεται, βλέπεις. Δὲν εἶναι ὅπως ἄλλοτε. Δὲν ἀπεμείναμεν παρὰ αἱ γρηές. Αἱ νέαι δὲν θέλουν νὰ χορεύσουν. Ἐνὸς ἀνδρὸς ἀπηγγέρευσε εἰς τὴν γυναῖκα του νὰ χορεύῃ ἰσχυρίζετο ὅτι αὐτὴ τὴν ἐμποδίζει νὰ κάμνῃ παιδιὰ... Ἄ! πού εἶναι οἱ καιροί, πού ἡ ἐορτὴ βαστοῦσε ὀλόκληρη ἐβδομάδα. Τότε ὑπῆρχον πολλοὶ ἀναστενάριοι.»

— Πὰς μπάμπου Νούνα, στὰν χορεύετε στὴν φωτιὰ δὲν αἰσθανόσθε τίποτε;

— Φυσικὰ δὲν αἰσθανόμεθα τίποτε. Ὁ ἅγιος Κωνσταντῖνος καὶ ἡ ἁγία Ἑλένη δὲν θὰ ἀφήσουν νὰ καοῦμε! Περιπατοῦν μπροστὰ μας καὶ ρίχνουν νερὸ στὰ πόδια μας καὶ δὲν αἰσθανόμεθα τίποτε...

Ὁ ἅγιος ἦτο ὕψηλὰ στὸν οὐρανόν, ὅταν ἡ μπάμπου Νούνα, συνοδευομένη ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς, εἰσῆλθε εἰς τὸ παρεκκλήσιον. Ἀπέναντι τῶν εἰκόνων οἱ ἀναστενάριοι σταυροκοπῶνται καὶ γονατίζουν ἐπανεὶλημέτως.

Ἡ φωτιὰ κατέλθε τώρα: Ὁ σωρὸς τῶν εἰκόνων πού καίει στὴν πλατεῖα ἀναδίδει μεγάλην εὐλόγα. Ἐνας γέρος πλησιάζει. Μ' ἓνα κλαδί ἀπλώνει τὴν ἀνθρακίαν. Ἀμέσως ἡ ὄξεϊα μελωδία τῶν ἀναστεναρίων ἀκούεται καὶ μὲ ταχεὰ βήματα ἡ μικρὰ πομπὴ εἰσέρχεται εἰς τὸν κύκλον τῶν χωρικῶν. Τρεῖς φορές κάμνει τὸν κύκλον τῆς φωτιᾶς.

Μία γρηά ἀποχωρίζεται. Μαυροφοροῦσα, μὲ τὸ μαῦρον τσεμπέρι, τῶν ὑπάνδρων γυναικῶν, χωρὶς ὑπόδησιν, κάμνει τὸν σταυρὸν τῆς πρὸ τῶν εἰκόνων, τὰς φιλεῖ διαδοχικῶς, λαμβάνει μίαν τὴν φέρει ἐμπρὸς εἰς τὸ πρόσωπόν της, ὡς διὰ νὰ τὴν θαυμάσῃ, τὰ μάτια καθηλωμένα. τὸ σκληρόν πρόσωπόν της λαμβάνει αὐστηρὰν ἐκφράσιν ἀρχίζει μὲ μικρὰ βήματα κανονικὰ βιαστικά, μὲ τὸν ρυθμὸν τῆς μουσικῆς νὰ κάμνῃ τὸν γύρον τῆς φωτιᾶς. Τὸν κάμνει μίαν φοράν, τὸν κάμνει δύο φορές εἰς τὸν τρίτον εἰσέρχεται εἰς τὴν φωτιάν καὶ ποδοπατεῖ αὐτήν. Φρικίαις καταλαμβάνει τὸ πλῆθος. Ἡ γυναῖκα ἐγκατέλειψε τὴν ἀνθρακίαν ἐπανερχεται, ἐξέρχεται πάλιν καὶ ἐκ νέου ἐπιστρέφει. Κατόπιν, ἓνας ἀνδρὸς ὁρμᾷ πρὸς τὴν φω-

τιάν και δύο φορές, επί πολύ, ανακινεί τὰ κάρβουνα με τὰ γυμνά του πόδια.

Ἐτελείωσεν. Ἡ ἔκστασις παρήλθεν. Ὁ σεβασμὸς ἐδείχθη διὰ τὸν ἄγιον Κωνσταντῖνον. Ἀύριον θὰ εἶναι ἡ σειρά τῆς ἀγίας Ἐλένης. Οἱ χωρικοὶ πιάνονται ἀπὸ τὰ χέρια τῶν καὶ ἀρχίζουν γύρω ἀπὸ τὴ φωτιὰ ἓνα δαιμονισμένο χορόν.

Ἐν τῇ μετὰ, καθ' ὃν χρόνον ἡ ὑψηλὴ φλόγα ρίπτει φῶς καὶ σπῖθες εἰς τὴν πλατεῖα καὶ ἡ λαϊκὴ χαρά, ποῦ ἦτο συγκρατημένη ἕως τότε, ἐκσπᾷ θορυβωδῶς. οἱ ἀναστενάριοι ἀπεχόρρησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν. Ἡρεμοί, ὡς μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν φυσικοῦ καὶ καθημερινοῦ καθήκοντος, συγκεντρώνονται εἰς ἀδελφικὸν δειπνόν. Ἐπάνω εἰς τὸ πατημένο χῶμα, ἀπλὸ χαλὶ ἐρρίφθηκε σ' αὐτὸ ἐπάνω ἓνα χονδρὸ τραπέζομάνδηλο. Τὰ φαγητὰ στρώνονται: ψωμιὰ στρογγυλά καὶ δοχεῖα με γασούρτι. Οἱ ἀναστενάριοι εἶναι σοβαροὶ ἀλλ' εὐτυχεῖς. Ἀδιακρίτως κυττάζομεν τὰ πόδια τῆς γυναίκας, μικρὰ, λεπτά, πόδια με ἀπαλὸ δέριμα, πόδια ποῦ δὲν φαίνονται συνεθισμένα νὰ περπατοῦν γρήγορα... Δὲν διακρίνεται κανένα ἔγκλημα...

Πόθεν προέρχεται ἡ λατρεία; Εὐκρινό ποῦ εἶναι βέβαιον, εἶναι ὅτι ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων, τελεῖται ἐν τῇ περιοχῇ.

Ἡ γῆ αὐτὴ εἶναι πλουσία εἰς θρησκευτικὸν παρελθόν. Μέσα εἰς τὰ πυκνὰ δάση, ἐν μέσῳ τῆς μουσικῆς φύσεως, ἀγαπᾷ κανεῖς νὰ σκέπτεται ὅτι θεῖα μυστήρια ἐξετυλίχθησαν. Ἀπὸ αὐτὰ τὰ μέρη, ἡ λατρεία τοῦ Διονύσου διεδόθη εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα. Ἡ χώρα αὐτὴ ἐγνώρισεν ὅλας τὰς θρησκευτικὰς ἀνησυχίας. Διάσημοι αἰρέσεις ἐγεννήθησαν καὶ ἀνεπτύχθησαν.

Τὸ δόγμα τῶν ἀναστεναρίων συνεχίζει πίστιν παναρχαίαν: πίστιν εἰς τὰ ἀποτελέσματα τῆς θρησκευτικῆς ἐκστάσεως, καθ' ἣν ἡ ψυχὴ ἐλευθεροῦται καὶ καθαρίζεται, ἐξαγοράζει τὰ διαπραχθέντα ἁμαρτήματα, τοῦ ἰδίου καὶ τῶν ἄλλων. Καὶ ἡ ἔκστασις αὕτη ἐτοιμαζομένη με προσευχὰς καὶ δοκιμασίας ἐπὶ ἔτη, φθάνει ἡμέραν τινα εἰς παροξυσμόν. Ὁ μύστης ἐφθασεν εἰς μίαν τῶν μεγάλων θεῶν στιγμῶν, ὅπου ταυτίζεται με τὸν ἄγιον. Τότε εἶναι ἡ ὑψίστη βαθμὶς. Τὸ πῦρ τοῦ φαίνεται ὡς ἀνάγκη ἀπαραίτητος.

Ῥθεῖται πρὸς αὐτὸ ἀπὸ δύναμιν ἐσωτερικὴν καὶ μυστικὴν. Χωρὶς τὴν δοκιμασίαν τῆς φωτιᾶς δὲν θὰ ἐπετυγχάνετο οὔτε ἡ ἐλάτρυσις τῶν στενοχωριῶν, οὔτε ἡ ἐξαγορὰ τῆς ἁμαρτίας οὔτε ἡ ἐδολογία τοῦ χωρίου.

Ἵπάρχει ὕλη διὰ μελέτας.

Ὅταν κυττάζομεν αὐτὰς τὰς ἀπλὰς γυναίκας ποῦ δὲν ξεχωρίζουν ἀπὸ τὰς ἄλλας χωρικὰς γυναίκας, τὰς γυναίκας αὐτὰς με τὸ σοβαρὸν παράστημα, με τὸ στερεὸν σῶμα ἀγροτικῶν, δταν βλέπομεν τὴν εὐκολίαν, τὴν φυσικότητα με τὴν ὁποῖαν εἰσέρχονται εἰς τὸν ἐνθουσιασμόν καὶ κατόπιν ἐξέρχονται ἐκ τῆς ἐκστάσεως, δυσκόλως δυνάμεθα νὰ εὐρωμεν ἐξήγησιν αὐτῆς τῆς «ἐπεικειᾶς τοῦ πυρός πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην σάρκα». Ὅτι εἶναι βέβαιον εἶναι ὅτι οἱ ἀνθρώποι οὗτοι εἶναι εὐλαβεῖς ἀπολύτως καὶ κανένα κόλπο δὲν ἀρρῶνται χῶραν. Εἶναι ἡ πίστις ἡ εὐλαβὴς πίστις, ἡ ἀπλοϊκὴ πίστις, ἡ πίστις ποῦ μετακινεῖ ὅλην, ποῦ τοὺς ὠθεῖ πρὸς τὰς ἐπικινδύνους αὐτὰς ἐπιχειρήσεις.

Ἐν πάσῃ περιπέτῳ τοῦ ἐνδοκλήρου, δι' αὐτὰ τὰ περίεργα ἔθιμα, εἶναι τοσούτον μεγαλύτερον, καθόσον τείνουν νὰ ἐκτασθῶν. Εἶναι κρῖμα ὅπως θὰ ἔλεγε κάποιος γνωστὸς γάλλος συγγραφεὺς θὰ εἴμεθα χάρις εἰς αὐτὰς τὰς παλαιὰς παραδόσεις ἐν ἐπαφῇ με «τὰς ἀγωνίας καὶ ἐλπίδας τοῦ μεσαιῶνος». Σπανία συγκινήσεις, τῆς ὁποίας εἰς αὐτοὺς τοὺς τυποποιημένους, ὁλονὲν περισσότερον, χρόνους, θὰ αἰσθανώμεθα ὅλην τὴν ἀξίαν.

Μετάφρασις τοῦ κ. Σπύρου Μ. Σταμούλη

ΘΑΝΑΤΟΙ

Ἀπεβίωσαν εἰς Νέαν Μηχανιώναν ὁ ἐξ Ἀθηνῶν καταγόμενος Ἀριστέλης Γιαννάκης Βαχάρη καὶ εἰς ἡλικίαν 96 ἐτῶν ἡ Μορφιά Παπουγεώργη.

Ἐπίσης εἰς Θεσσαλονίκην ἀπεβίωσαν ὁ ἐξ Ἀθηνῶν καταγόμενος Κωνσταντῖνος Ζαφειρίου Γιαννακοπούλου, εἰς ἡλικίαν 34 ἐτῶν.

ΚΑΠΕΛΛΑ «ΑΡΜΕΝ»

ΤΣΙΜΙΣΚΗ 57—ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Καθ' ἑκάστην ἐβδομάδα νέαι παραλαβαὶ βιεννέζικων μοντέλων καὶ κροκὶ ὡς καὶ ἀθηναϊκῶν